

Ще одним прикладом неоднозначного тлумачення норм щодо питань загального користування надрами є ст. 23 КУпН, яка передбачає, що землевласники та землекористувачі в межах наданих їм земельних ділянок мають право без спеціальних дозволів і гірничого відводу видобувати для своїх господарських і побутових потреб корисні копалини місцевого значення і торф загальною глибиною розробки до двох метрів, підземні води для власних господарсько-побутових потреб, нецентралізованого та централізованого (крім виробництва фасованої питної води) господарсько-питного водопостачання, за умови що продуктивність водозаборів підземних вод не перевищує 300 кубічних метрів на добу та використовувати надра для господарських і побутових потреб. Отже, використання надр без отримання спеціального дозволу прямо передбачено Законом, але це лише одна з ознак права загального природокористування.

Таким чином, на підставі вищевикладеного можна зробити висновок про необхідність узгодити визначення права загального природокористування, закріпленого у Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища», з нормами природоресурсового законодавства з метою усунення суперечностей у розумінні права загального природокористування та його правового закріплення від регламентації права спеціального природокористування.

Шаранова С. В., кандидат юридичних наук, доцент кафедри земельного та аграрного права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ УГІДЬ ШЛЯХОМ ЇХ КОНСЕРВАЦІЇ

Відомо, що у ході використання сільськогосподарських угідь виявляється найбільш негативний вплив на ґрунти. Після довготривалого використання земель в сільськогосподарському виробництві іноді виникає необхідність проводити відновлення земель, в рамках якого по-

198

трібно локалізувати їх господарське використання. Це здійснюється шляхом проведення консервації сільськогосподарських угідь, яка є одним із найважливіших заходів, котрим забезпечується охорона земель.

В законодавстві України консервація земель відноситься до переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів [4], та спрямована на підвищення родючості ґрунтів і охорону земель.

Відповідно до Наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України від 26 квітня 2013 р. № 28321 «Про затвердження Порядку консервації земель» консервація земель здійснюється шляхом припинення їх господарського використання на визначений строк та залуження або заліснення [3; 2013. – № 42. – Ст. 1525]. Згідно ч. 1 ст. 172 Земельного кодексу України наводяться підстави щодо консервації земель. Так, консервації підлягають деградовані і малопродуктивні землі, господарське використання яких є екологічно небезпечним та економічно неефективним, а також техногенно забруднені земельні ділянки, на яких неможливо одержати екологічно чисту продукцію, а перебування людей на цих земельних ділянках є небезпечним для їх здоров'я.

Виділяють основні чинники деградації земель, які об'єднуються в дві основні групи: природні та антропогенні. До природних належать: площинна і лінійна ерозія, вітрова ерозія, землетруси, вулкани, засолення, зсуви, сільові потоки, заболочення, кислотність, перезволоження. Основними антропогенними чинниками є: отрутохімікати, пестициди, радіонукліди, засміченість, стічні води ті інші [1, с. 31; 33].

Нормативи показників деградації земель передбачені ст. 34 Закону України «Про охорону земель» [3; 2003. – № 29. – Ст. 1431] й установлюються для кожної категорії земель з метою запобігання погіршенню їх стану. До нормативів показників деградації земель належать показники гранично допустимого погіршення стану і властивостей земельних ресурсів внаслідок антропогенного впливу та негативних природних явищ, а також нормативи інтенсивності використання земель сільськогосподарського призначення. Показники інтенсивності використання земель сільськогосподарського призначення встановлюються з урахуванням даних агрохімічної паспортизації земель.

При встановленні показників інтенсивності використання земель сільськогосподарського призначення визначаються сільськогосподарські культури, вирощування яких обмежується або забороняється, а також технології та окремі агротехнічні операції щодо їх вирощування.

До малопродуктивних земель відносяться тільки сільськогосподарські угіддя, на відміну від деградованих земель. При віднесенні сільськогосподарських угідь до деградованих, малопродуктивних та техногенно забруднених земель ураховуються основні показники, що характеризують ґрунтові властивості і зумовлюють необхідність консервації земель.

Розрізняють такі види консервації, здійснення яких має різні правові наслідки: консервація-реабілітація – передбачає проведення оздоровлення деградованих і небезпечно забруднених земель, після яких рілля знову залучається у сільськогосподарське виробництво, переведення до іншої категорії земель не відбувається. А також, консервація-трансформація – передбачає вилучення земельної ділянки зі складу ріллі та переведення у інший вид угідь (сінокоси, пасовища), тобто має необоротний характер. При цьому можлива зміна цільового призначення земельної ділянки і відповідно, віднесення до іншої категорії земель. Застосування зазначеного виду консервації проводиться з урахуванням необхідності оптимізації структури сільськогосподарських угідь [2, с. 200].

Отже, при здійсненні консервації земель вирішуються такі основні завдання. По-перше, консервація земель є важливим інструментом охорони земель. Мета якої полягає у запобіганні деградації земель, відновлення родючості ґрунтів і забруднених територій. По-друге, сприяє покращенню екологічної ситуації в межах деградованих земель та забезпечує оптимізацію сільськогосподарського землекористування.

Використані джерела:

1. Волощук М. Д. Заходи щодо відтворення родючості деградованих земель, відведених на консервацію / М. Д. Волощук // Землевпорядний вісник. – К., 2000. – № 4. – С. 30–34.
2. Кривов В.М. Екологічно безпечне землекористування лісостепу України. Проблема охорони / В. М. Кривов – К. : «Урожай», 2006. – 304 с.
3. Офіційний вісник України.
4. Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 вересня 1996 р. № 1147. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1147-96-п>.